

ni dan muzeja 1985. godine? Muzej je predložio samo jednu izložbu! Izložbu o koncepciji novog »otvorenog« muzeja u prostranoj zgradi Kolerije bivšeg požeškog isusovačkog samostana, za koju je Muzej pokazao aspiracije. U toj zgradi planirano je preseljenje muzeja i organiziranje jednog doista suvremenog kulturnog centra. Ukoliko to, međutim, Centar za kulturu i obrazovanje dozvoli.

NAPOMENE

1. Upravo je požeški Muzej jedan od onih koji su najviše postradali u jednoj od ofenziva kulturne birokracije. Muzej je nasilno i protuzakonito (protivno Zakonu o muzejskoj djelatnosti) integriran u tzv. »Centar za kulturu i obrazovanje« i pretvoren u njegovu »muzejsko-galerijsku djelatnost«!

Radi se u stvari o tipičnom slučaju pokušaja preobrazbe bivših »narodnih sveučilišta«, koja su na osnovu zakona ostala bez svoje osnovne, a najčešće i jedine stvarne djelatnosti — obrazovanja odraslih. Ta je djelatnost prešla u nadležnost, svakako za to mnogo kvalificiranijih osnovnih i srednjih škola.

Tražeci čime bi se, u toj situaciji, dalje bavila okupljena administracija, sjetili su se najzad kulture, kao najlakšeg zalogaja. Budući da sami, dakako, uglavnom nisu bili kadri postati kulturna institucija, a često čak ni obični iole uspješniji transmiseri kulture (pa makar promijenili ime u Centre za kulturu), dosjetili su se već postojećih kulturnih institucija. Na ruku im je išlo postojanje stvarnog problema rascjepkanosti i nepovezanosti kulturnih ustanova, što je nerijetko, a naročito u manjim sredinama, utjecalo na slabljenje pozicije kulture.

Kao moćniji i administriranju vičniji, novopečeni »kulturni radnici« lako su pod svoju kapu strpali postojeće institucije i tako i formalno postali stvarni centri upravljanja kulturom. Pod formom udruživanja rada i sredstava, a umjesto stvarne razmjene rada u kulturi, kontrolu je snažnim porastom svoje moći preuzela »kulturna« birokracija. Imajući o novostečenom području rada tek neke maglovite predstave, oni sada bitno određuju gotovo sve tokove kulture u lokalnim sredinama, pa je tako proces daljnje marginalizacije i provincijalizacije kulture dobio svoje nove žestoke promotore.

U okviru svog novostečenog lona, muzeje i muzejski rad oni, nimalo slučajno, ponajmanje razumiju i prema njemu osjećaju upravo organsku averziju. To su za njih neke prilično sumnjive ustanove koje se bave skupljanjem starih predmeta i još kojekakvim neuhvatljivim djelatnostima, a kada im se slučajno napomene da su muzeji i znanstvene institucije, dolazi do pravih iracionalnih provala mržnje. Mogao bih o tome, a vjerujem i mnogi drugi muzejski radnici, ispričati nevjerovatnih priča, ali bi tada ova »fusnota« prerasla u pravu knjigu. Sve se to dešavalo (a i dalje se dešava!) pred očima potpuno pasivne stručne javnosti muzelaca koja je, izgleda, demoralizirana do te mjere da je potpuno prepustila muzeje njihovoj neizvjesnoj sudbini. Za razliku od toga ceh »Narodnih sveučilišta« (bez obzira što su mnoga promijenila ime u Centre za kulturu) redovito se sastaje i na svojim sastancima (uglavnom u Opa-

tiji i sl.) dogovara daljnju strategiju nastupa, kako bi lakše zajedničkim snagama, uz postojeća bogata iskustva, skršile preostale neosvojene »sredine«.

Posebno je u svemu tome očigledna odgovornost Muzejskog savjeta Hrvatske, koji je dopustio da sada daljnjom sudbinom mnogih muzeja (a taj se krug rapidno širi) upravljaju nekvalificirane osobe, suprotno odrednicama Zakona o muzejskoj djelatnosti. Taj proces dakako ima u pojedinim sredinama svoje specifičnosti (slučaj Osiječkog muzeja ponešto se razlikuje od onog u Virovitici ili Županji npr.), ali su posljedice svugdje iste u potpunoj blokadi muzeja i bezizglednosti svake šanse za njihovu transformaciju i obnovu društvene funkcije, a koja bi bila provedena iole u skladu s razvojem muzeologije.

Sudbina Požeškog muzeja ovdje je sasvim tipična. Ovaj stari muzej (drugi po starosti u Slavoniji) sada postoji samo kao »muzejsko-ga'erijska djelatnost« neke hibridne birokratske institucije (naziv Muzej Požeške kotline još se za sada pomalo održava isključivo entuzijazmom muzejskih radnika). O bitnim problemima Muzeja, prepuštenog svakodnevnom bezočnom spletkarenju moćne birokracije usmjerenom na sve vitalne interese muzeja, odlučuju sada i npr. »djelatnosti« šnajderskog tečaja i drugi preostaci »obrazovne djelatnosti« bivšeg Narodnog sveučilišta (drugdje je npr. i Auto-škola postala kompetentnom za probleme muzeja!), kao i druge muzeju »srodne« djelatnosti Centra za kulturu i obrazovanje. Neke perspektive stvarne obnove muzeja i njegove društvene uloge, pokazuje se stoga sada kao čista iluzija, **jer je favorenje kulture jedini križarij kulturne birokracije**. Sve drugo za nju je od životne opasnosti.

2. Izložbu je pripremila Ljubica Igić, etnolog u Muzeju

3. No, to je obilato nadoknađeno u jesen kada je po uzoru na Dan muzeja PPK »Kutjevo« organizirao na Trgu »Dane berbe grožđa«, dvodnevnu feštu s pečenjem volova na ražnju i ispijanjem vina. Ponovo su se na Trgu mogle vidjeti vašarske šatre i stare »meane«.

4. Akciju u povodu Međunarodnog dana muzeja organizirali su kustosi Muzeja: Ljubica Igić, etnolog; Dubravka Sokač-Štimac, arheolog; Eleonora Geber, povjesničar umjetnosti; Tomislav Radonjić, povjesničar i Zlatko Uzelac, povjesničar umjetnosti, te Ana Knežević, pomoćni radnik.

ABSTRACT

The Second International Museum day celebrations on Požeški Square

Z. Uzelac

On the occasion of the International Museum Day, the Museum of Požeška Kotlina organized an »open museum« celebration to demonstrate the concept's many applications and uses. The intention of the celebration this year (1984) was limited: to stress the problem of inadequate space in the museum building, and the incomplete presentation of its ethnological collection. The whole »urbofest« had an ethnological character, contrary to last years' celebration which was on the theme of cities.

● Aktivnosti povodom Dana muzeja u Zemaljskom muzeju Sarajeva

Krunoslava Topolovac

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo

Zemaljski muzej BiH u Sarajevu pripremio je 1984. godine bogat program aktivnosti kojima je obilježio 18. maj. Međunarodni dan muzeja.

U suradnji sa SOUR »Svjetlost« 17. maja priređena je svečana promocija novog izdanja čuvene »Sarajevske Hagade«. Ovaj bogato iluminirani jevrejski kodeks ima 142 lista pergamenta, veličine 16,5×22,8 cm. Na prva 34 lista nalaze se 64 minijature koje prikazuju razne biblijske motive, posebno stvaranje svijeta, egipatsko ropstvo, oslobođenje Jevreja iz egipatskog ropstva i odlazak u Palestinu pod vodstvom Mojsija. Drugi dio sastoji se od 50 listova na kojima je ispisan tekst — molitve, psalmi, himne, te objašnjenja i legende. Tekst je pisan kaligrafskim pismom Jevreja Sefarda, a ukrašen je brojnim inicijalima, minijaturama i zastavicama. Likovna i paleografska analiza upućuju da je »Sarajevska Hagada« pisana i iluminirana na početku druge polovine XIV vijeka, i to na tlu sjeverne Španije. Knjiga je namijenjena za upotrebu u kući za vrijeme praznika Pashe. Treći dio kodeksa, koji se sada prvi put objavljuje, pisan je nešto kasnije, vjerovatno krajem XIV vijeka. Ovaj dodatak nema ilustracija ni iluminacija. Pismo je manje raskošno, ali ipak uredno i kaligrafsko. Dijeleći sudbinu Jevreja Sefarda, koji su 1492. god. bili protjerani iz Španije, ova lijepa knjiga prešla je dug put; preko Italije i Dubrovnika stigla je u Bosnu. Zemaljski muzej otkupio je ovaj kodeks krajem XIX vijeka od porodice Koen. Najnovije, do sada jedino kompletno izdanje »Sarajevske Hagade« sa komentarom Eugena Verbera predstavlja značajan izdavački pothvat koji su zajednički realizirali IRO »Prosvjeta« Beograd i SOUR »Svjetlost« Sarajevo. Na promociji ovog izdanja o »Sarajevskoj Hagadi« govorio je Hrvoje Ištuk, član Presjedništva CK SK BiH.

Druga značajna manifestacija, priređena povodom Dana muzeja jeste izložba likovnih radova učenika Škole primijenjenih umjetnosti u Sarajevu na temu »Kulturno naslijeđe BiH«. Izložba je otvorena 18. maja u Maloj sali Zemaljskog muzeja. Izloženo je 115 radova koji su rađeni u raznim tehni-

kama — grafika, mozaik, inkrustacija u drvetu, filigran, tauširanje, cizeliranje, graviranje, drvorez, trajbovani bakar, keramika, gips, tkanje i tapiserija. Svi radovi inspirisani su bogatim kulturnim nasljeđem naroda i narodnosti Bosne i Hercegovine. Izložbu je otvorio slikar i dugogodišnji profesor Škole primijenjenih umjetnosti u Sarajevu Vladimir Vojnović.

Posebnu pažnju zaslužuje razgovor za okruglim stolom na temu »Kultura i turizam«, koji je takođe organiziran povodom obilježavanja Dana muzeja, a održan je 23. maja. U razgovoru su učestvovali brojni kulturni i javni radnici, kao i radnici u turizmu. Ukazali su na velike mogućnosti korištenja muzejskih zbirki i nepokretnih spomenika kulture u cilju unapređenja turizma, ali i na potrebu čvršćeg i trajnijeg povezivanja i intenzivnije suradnje između institucija i organizacija udruženog rada u oblasti turizma. Organizatori ove manifestacije bili su: Turistički savez BiH, Turistički savez grada Sarajeva, Zemaljski muzej BiH i Zavod za zaštitu kulturnog i prirodnog nasljeđa grada Sarajeva.

ABSTRACT

The International Museum Day celebrations in the Zemaljski muzej — National Museum of Bosnia and Herzegovina in Sarajevo

K. Topolovac

The Zemaljski muzej — National Museum of Bosnia and Herzegovina, on the occasion of the International Museum Day on May 18th 1984, organized a number of celebrations, such as the promotion of the new edition of Sarajevo's Hagada, an exhibition of students' work from the School of Applied Arts in Sarajevo — whose theme was the Cultural heritage of Bosnia and Herzegovina — and a meeting and discussion on the topic »Culture and Tourism«.

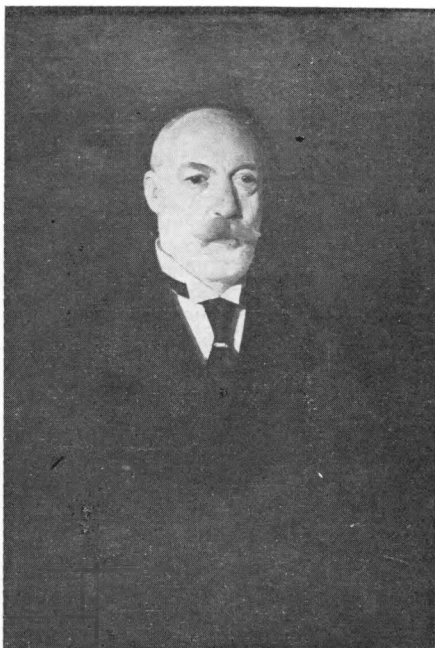
Umjetnine slavonskih muzeja i galerija

Jelica Ambruš

Galerija likovnih umjetnosti »Osijek«, Osijek

II. Izložba organizirana u galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku u povodu Međunarodnog dana muzeja

Druga po redu izložba umjetnina iz slavonskih muzeja i galerija priređe-

Vladimir Becić, *Portret Ervina Cheha*, 1912, ulje na platnu (99 × 67 cm), vlasnik: Muzej Slavonije, Osijek

na je u Galeriji likovnih umjetnosti u Osijeku 18. svibnja u povodu Međunarodnog dana muzeja. U okviru koncepcije izložbe pozvani su muzeji i galerije s područja Slavonije i Baranje da prezentiraju po nekoliko značajnih umjetnina iz svojih zbirki. Odziv na izložbu nešto je manji nego što je bio na prvu izložbu 1983. godine, no to nije umanjilo ukupnu vrijednost ovogodišnje izložbe. Dvanaest muzeja i galerija iz Đakova, Iloka, Nove Gradiške, Osijeka, Slavenskog Broda, Slavonske Požege i Vukovara izložilo je ukupno 32 umjetnine. Vremenski raspon izloženog materijala je veliki i obuhvaća razdoblje od 18. stoljeća do danas.

DIJECEZANSKI MUZEJ đakovačke biskupije izložio je dvije sakralne kompozicije nepoznatih autora iz 18. stoljeća: *Rimsko milosrđe* i *Sv. Josipa, Sv. Katarinu i Sv. Antuna*. Slike imaju veliku likovnu vrijednost i u potpunosti prezentiraju bogatu đakovačku zbirku. Restaurirane su 1982. i 1983. godine u Zavodu za rest. umj. u Zagrebu. Izbor umjetnina izvršio je Petar Strgar.

MUZEJ ĐAKOVŠTINE izložio je iz svoje male galerijske zbirke, koja danas broji 140 radova, dva akvarela s đakovačkim motivima slavenskog slikara Ivana Rocha iz 1937. godine. Krešimir Pavić, koji je načinio izbor za ovu izložbu, ujedno ukazuje i na potrebu valorizacije Rochova likovnog opusa. MUZEJ GRADA ILOKA sudjeluje, po izboru Mate Batorovića, radovima suvremenih autora nastalih u Iločkoj ko-

loniji: keramikom Ivana Mršića, slikom Josipa Pintarića i skulpturom u terakoti Želimira Janeša.

GALERIJA KERDIĆ iz Nove Gradiške, osnovana 1972. godine, jedna je od najmlađih galerija u Slavoniji. Ovo je još jedna galerija koja zasniva svoj fundus zahvaljujući postojanju i radu likovne kolonije, a to je u ovom slučaju kolonija Strmac. U fundusu ima više od 160 likovnih radova. Rajko Radmilović izvršio je izbor iz fundusa i predstavio tri suvremena autora: Zdravka Čosića, Rudolfa Labaša i Ludvika Pandura.

MUZEJ BRODSKOG POSAVLJA navršava ove godine 50 godina postojanja. O Muzeju piše Jasenka Miškiv. Izloženi su portreti osnivača Muzeja Julija Hoffmanna (iz 1940. g.) i dugogodišnjeg muzejskog radnika Vasilija Antipova, te radovi slikara Alberta Grubera (1909—1945) koji je niz godina djelovao u Slavonskom Brodu. Arijela Boras izabrala je slike i ukazuje na potrebu valorizacije Grubero-va opusa.

MUZEJ RADNIČKOG I NARODNOOSLOBODILAČKOG POKRETA ZA SLAVONIJU I BARANJU iz Slavenskog Broda izložio je, prema izboru Krešimira Šimića, tri crteža ugljenom — portreta narodnih heroja Slavonije: Perse Bosanac, Nikole Miljkovića Karaule i Bogoljuba Vukajlovića-Lale. To je izbor iz serije od 19 portreta Miljenka Stančića (nastalih 1960/61), koji se čuvaju u Muzeju.

ZBIRKA UMJETNINA FRANJEVAČKOG SAMOSTANA iz Slavenskog Broda izložila je posebno vrijednu i zanimljivu umjetninu iz 18. stoljeća *Sv. Vidaka* rad nepoznatog autora. Slika je bila izlagana u okviru velike izložbe *Umjetnost 18. stoljeća u Slavoniji*. Ovoj slici koja je dio bogate likovne baštine naše regije, mora se na žalost konstatirati, nužno je potreban restauratorski zahvat za koji bi se, s obzirom na njenu vrijednost i značaj, trebala pronaći financijska sredstva.

MUZEJ POŽEŠKE KOTLINE iz Slavonske Požege ove godine također obilježuje vrijedan jubilej — 60 godina od osnivanja. Zlatko Uzelac odlučio je izložiti četiri evanđelista, mala ulja na platnu Otona Ivekovića. Ovo je njihovo prvo izlaganje u javnosti, a »tim izborom želi se naglasiti istraživačka komponenta muzejskog rada koji ne može biti zatvoren samo u okvire muzejskog fundusa, kao ni u okvire tzv. pokretnih spomenika kulture. Sama baština upućuje muzejske radnike na to da je područje rada nesputano bilo kakvim okvirima«. Slike su u stvari skice za fresku u požeškoj baroknoj